

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
КУЛЬТУРА В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ «РАДЯНСЬКОЇ ЛЮДИНИ»

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КУЛЬТУРА В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ «РАДЯНСЬКОЇ ЛЮДИНИ»

підготовки магістра
денної та заочної форм здобуття освіти

освітньо-професійна програма Історія
спеціальності 032 Історія та археологія
галузі знань 03 Гуманітарні науки

ВИКЛАДАЧ: Каганов Юрій Олегович, д.і.н., професор кафедри новітньої історії України

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри новітньої
історії України

Протокол № 1 від «28» серпня 2024 р.
Завідувач кафедри новітньої історії України
Федір ТУРЧЕНКО

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми
Юлія ГОЛОВКО

2024 рік

Зв'язок з викладачем: Каганов Юрій Олегович

E-mail: npifznu@gmail.com

СЕЗН ЗНУ повідомлення: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13783>

Телефон: (061) 228-76-31

Інші засоби зв'язку: Telegram

Кафедра: Кафедра новітньої історії України, 5 корпус, ауд. 323.

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є :підготувати майбутніх фахівців до самостійного комплексного історичного аналізу основних інститутів, агентів, механізмів, форм і особливостей конструювання «радянської людини» в контексті ідеологічної ситуації в УРСР 1953–1991 рр. *Завдання:*

- охарактеризувати радянський, дисидентський, український, російський, західно- і центральноросійський та американський дискурси в історіографії «радянської людини»;
- здійснити теоретико-методологічну концептуалізацію феномену «радянської людини»;
- вивчити механізми, масштаби і результати виконання школою радянської України державної «місії» виховання «нової людини»;
- дослідити прояви, форми та мотиви т.зв. «антирадянської поведінки» школярів України, а також методи реагування на цю поведінку органів КДБ;
- проаналізувати дієвість ідейно-виховних заходів, зміст навчального процесу, трудового виховання, роль русифікаційних процесів у системі вищої школи України;
- дослідити окремі прояви нонконформізму з боку студентської молоді і учнів професійно-технічних закладів та визначити їх місце у формуванні і підтримці «ідейно-політичної єдності» радянського суспільства й конструюванні «радянської людини»;
- визначити роль преси як засобу ідеологічної політики, її вплив на формування свідомості, позиції, моральних і ціннісних імперативів громадян;
- розкрити феномен трансляції українським радіо культурних кодів в умовах державної ідеології;
- показати феномени «радіохуліганства» та «ворожих голосів» як приклад каналу проникнення «антирадянської» інформації та явище контрпропаганди в радянській Україні;
- визначити роль радянського телебачення в системі ідеологічних впливів на конструювання «радянської людини» в Україні; показати взаємозв'язок мови та ідеології через вивчення особливостей радянських мовних практик;
- висвітлити вплив неофіційної сфери культури на деформації образу «радянської людини» крізь призму політичних анекдотів;
- дослідити роль і місце радянської музики та пісні в контексті формування свідомості й національної ідентичності та зародження нонконформізму;
- проаналізувати значення радянського кіно для програмування архетипів «радянської людини»;
- продемонструвати експерименти з трансформації автентичної святково-обрядової культури в умовах соціалістичної дійсності.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Культура в системі формування «радянської людини» формує підґрунтя для вивчення дисциплін як циклу професійної підготовки спеціальності, так і циклу підготовки освітньої програми.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Статус дисципліни	Вибіркова	
Семестр	3-й	3-й
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	12 год.	год.
Семінарські заняття	10 год.	год.
Самостійна робота	38 год	год.
Консультації	Згідно з розкладом: https://www.znu.edu.ua/ukr/university/departments/history/navchal_nij_protse_s	
Вид підсумкового семестрового контролю:	Залік	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13783	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
ІК Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері історії та археології.	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, написання есе, створення презентацій у PowerPoint.
ЗК 6. Здатність працювати в міжнародному контексті.	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, написання есе, створення презентацій у PowerPoint.
ЗК 8. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, написання есе, створення презентацій у PowerPoint.
СК 6. Здатність здійснювати	Робота під час	Вирішення аналітичних завдань, написання есе, створення

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
КУЛЬТУРА В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ «РАДЯНСЬКОЇ ЛЮДИНИ»

експертний аналіз в предметній області.	лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	презентацій у PowerPoint.
ПР 01. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, написання есе, створення презентацій у PowerPoint.
ПР 07. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та / або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, написання есе, створення презентацій у PowerPoint.
ПР 10. Здатність застосовувати у професійній діяльності навички теоретичних та науковопрактичних досліджень.	Робота під час лекційних занять; робота у групах на семінарському занятті.	Вирішення аналітичних завдань, написання есе, створення презентацій у PowerPoint.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. «РАДЯНСЬКА ЛЮДИНА»: ІСТОРІОГРАФІЧНІ ДИСКУРСИ ТА ТЕОРЕТИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ

«Радянська людина» в історіографічній візії.

Історіографічний аналіз проблеми та основні концепти.

Радянський академічний дискурс. Дисидентський дискурс «радянської людини». Західний академічний дискурс. Центральноевропейський академічний дискурс. Російський науковий дискурс «нової радянської людини». Український науковий дискурс «будівника комунізму»

Теоретичні підходи до вивчення «радянської людини»

Теорії тоталітаризму, індустріального суспільства, масової культури та авторитарної особистості. Місце проєкту «нової людини» в системі комуністичної влади та політичний зміст цього проєкту. Реалії матеріальної цивілізації та соціально-економічне підґрунтя конструювання «будівника комунізму». Роль та амбівалентність культурних факторів у поширення радянських цінностей. Психологічний портрет «радянської людини».

Термін «тоталітаризм» та класичні ознаки тоталітарних режимів. «Нова радянська людина» з точки зору теорії тоталітаризму. Пізнавальні можливості та обмеження теорії тоталітаризму.

Теорія індустріального суспільства. Пітер Дракер. Волт Ростоу. Раймон Арон. Пізнавальні можливості та обмеження теорії.

Теорія масової культури. Поняття «масова культура». «Культурна революція». Державна політика у сфері культури. Пізнавальні можливості та обмеження теорії масової культури.

Теорія авторитарної особистості. Психологічні корені комунізму та нацизму. Характеристики авторитарного типу особистості. Об'єктивні критерії для виміру рівня авторитарності особистості, F-шкала. Типи особистості у радянському суспільстві. «Авторитарна втеча від свободи», конформісти та дисиденти. Залучення теорії авторитарної особистості до вивчення процесів конструювання «нової радянської людини».

Змістовий модуль 2. ОСВІТА І ВИХОВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМИ КОНСТРУЮВАННЯ «РАДЯНСЬКОЇ ЛЮДИНИ» В УКРАЇНІ

Освіта і виховання як механізми конструювання «радянської людини» в Україні. «Діти – майбутні будівники комунізму»: ідеологічна казуїстика шкільної освіти

Освіта як чинник соціалізації особистості. Вплив освіти на формування засадничих уявлень, цінностей, моделей поведінки молодшої людини. Першочергова роль школи у становленні громадянина в радянському суспільстві. Модель протиставлення шкільного і сімейного досвіду як офіційного/неофіційного, індоктринуючого/вільного.

Школа як консервативний соціальний інститут, діяльність якого спрямована на захист і збереження існуючих порядків. Формальний підхід в ідейно-виховній роботі. «Перформативний зсув». Співіснування реальної та ілюзорної систем.

Процес «комуністичного виховання» в умовах «відлиги» та «застою» Прояви нонконформізму та утопічності спроб конструювання «нової радянської людини».

Виховання «радянської людини»: КДБ проти школярів

Формування оптимістичного образу молодшої людини як продукту радянської освіти та виховання у офіційній документації. Утопічність спроб уніфікації поведінки молоді в заданому партійно-радянською владою напрямку.

Форми і мотиви т.зв. «антирадянської поведінки» школярів України періоду 1950-

1980-х рр. Методи реагування органів КДБ на прояви «антирадянської поведінки».

Провал експерименту з формування одноманітного суспільства суцільної підтримки влади та уніфікованого соціально-політичного і соціокультурного простору в умовах радянського суспільства.

Вища школа як середовище ідеологічного виховання «нової радянської людини»

Роль вищої школи у творенні «нової радянської людини». Виховання високоосвіченої особистості та ідеологічно озброєного представника майбутньої політичної й господарської еліти.

Дієвість ідейно-виховних заходів. Зміст навчального процесу, трудового виховання. Русифікаційні процеси в системі вищої школи України. Порівняльний аналіз декларованих гасел та повсякденних практик.

Виховання студентської молоді в «правильному» ідеологічному напрямку як один з пріоритетів партійно-державних структур і всієї системи вищої освіти. Формування необхідного критичного мінімуму «правильних» переконань, цінностей і моделей поведінки. Здійснення «перевиховання» і коригування вже прищеплених сімейним вихованням «шкідливих поглядів».

Українське національне питання та проєкт «єдиного радянського народу».

Інакомислення молоді як виклик «ідеологічній єдності» радянського суспільства

Гасла «морально-політичної єдності суспільства» і формування «нової радянської людини» як стрижневі елементи ідеологічної матриці, що визначала всі сфери життя радянської системи.

Провал ідеї монолітної ідеологічної єдності в молодіжному середовищі. Прояви нонконформізму з боку студентської молоді та учнів професійно-технічних закладів УРСР у добу «відлиги» та «застою». Національно-культурний характер проявів нонконформізму серед студентської молоді. «Анонімки» - анонімні документи ворожого змісту.

«Різномислення» як альтернатива терміну «інакомислення». Виявлення і викриття груп, об'єднань та організацій як прояв вигаданого конструювання дійсності з боку КДБ.

Змістовий модуль 3. ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ІДЕОЛОГІЧНІЙ МАТРИЦІ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

Засоби масової інформації в ідеологічній матриці формування суспільної свідомості.

Радянська преса і конструювання масової суспільної свідомості в Україні

Структура радянської преси у післясталінську добу. Міф тоталітарної системи про абсолютну довіру до друкованого слова. Умовний характер масовості характеру «читаючої» країни. Контроль передплати іноземної преси та експорту за кордон радянської преси. Опозиційний потенціал друкованого слова.

Питання дискримінації української мови як табуована тема в пресі.

Вживання шаблонних фраз і канцеляризмів, формалізованість речень та закладення зразків стандартизованого мислення і поведінки.

Явище розвитку комунікації між редакціями і читачами. Тематика листів-скарг.

Інституалізація цензури. Цензурування «цензури» – «мімікрія цензури». Радянська багатотиражна преса. Преса в умовах «холодної війни» – знаряддя переконування населення у перевагах соціалістичного способу життя і жахливих негараздів капіталістичного світу.

Негативна та позитивна роль радянської преси. Самвидав.

Українське радіо: трансляція культурних кодів крізь призму радянської ідеології

Розгалужена мережа українського радіо. Радянське радіомовлення як засіб ідеологічної політики. Завдання Українського радіо – допомогти кодній радянській людині

стати активним будівником комунізму. Тематика виступів республіканського радянського радіомовлення. Передачі з прямою пропагандою марксистсько-ленінської ідеології.

Українське радіо у руслі атеїстичної пропаганди. Використання радіо у нав'ювання трендів розвитку і поліпшення. Роль радіомовлення в пропагандистській компанії, присвяченій 300-річчю Переяславської ради.

Радіоцензура. Стратегія замовчування невігідних тем.

Мовленнєва культура дикторів Українського радіо. Стратегія україномовності. Феномен українського радіо у сфері збереження української ідентичності.

Радіохулігани та «ворожі голоси»: ідеологічне протистояння на радіохвилях

Радіопропаганда та радіоцензура в боротьбі за думки і погляди населення Сходу і Заходу в умовах «холодної війни». Зарубіжна радіопропаганда, «ворожі голоси» та «антирадянська» інформація. «Радіо Свобода». Клерикально-антикомуністична пропаганда. Провідні механізми протидії «ворожим голосам». Явище контррадіопропаганди.

Феномен радіохуліганства як породження руху радіолюбительства та як потяг молоді до самоствердження, подолання обмежень у доступі до інформації в умовах закритого суспільства. Агентурно-оперативна робота з виявлення і вилучення нелегальної радіо-передавальної апаратури та з боротьби проти явища радіохуліганства.

«Останківський шприц» і український глядач

«Останківський шприц» як метафора впливу радянського телебачення на українського глядача – «пацієнта» радянської ідеологічної системи. Роль радянського телебачення в системі ідеологічних впливів щодо конструювання «радянської людини» в Україні. Співіснування загальносоюзного і республіканського телебачення Роль цензури і КДБ у політиці русифікації та вихолощення національної ідентичності засобами ТБ. Рівень критичності сприйняття інформації глядачем. Механізми, масштаби і специфіка впливу телевізійного мовлення на формування свідомості населення радянської України в 1950-ті-1991 рр.

Програми контрпропагандистського спрямування в умовах ідеологічної боротьби між соціалізмом і капіталізмом. Комулятивний ефект повідомлень ЗМІ. Українське телебачення в умовах гласності.

Швидка трансформація парадигми телевізійного мовлення – від оспівування влади до відкритої критики на її адресу, від запевнення у стабільності до показу критичного стану економіки, від розповідей про загивання капіталістичної системи до демонстрації західного споживацького достатку призвели до відчуття фальшивості всіх попередніх стовпів, на яких будувалась радянська ідентичність. Деформація уявлень, уособленням яких виступала «радянська людина», як-то: догмат суспільних інтересів над приватними, готовність працювати на благо держави, колективізм та інтернаціоналізм.

Змістовий модуль 4. СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПРОЦЕС ТА ІНДОКТРИНАЦІЯ РАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Соціокультурний процес та індоктринація радянської ідентичності. Радянські мовні практики: політико-ідеологічні особливості

Роль преси як засобу ідеологічної політики в Україні. Її вплив на формування свідомості, позиції, моральних і ціннісних імперативів. Амбівалентність радянських мовних практик. Здатність «совєтізмів» використовуватися як в ідеологічному, так і в переносному, іронічному смислі. Розходження між патетичними словами і реаліями, послаблення ідеологічного контролю, прями ефекту фальшу від догматизованих ідеологічних нашарувань в епоху перебудови. Наростання процесу нонконформізму та сміхової реакції на ідеологічну мову.

Трансформація радянського «новоязу». Проникнення «новоязу» у світоглядно-ціннісні орієнтири та психологію громадян. Ознаки радянської бюрократичної мови.

Процеси нівелювання національної ідентичності в українських реаліях. Процеси виховання покоління громадян з міфологізованою свідомістю під маскою інтернаціоналізму та братерського єднання.

«Сміх крізь сльози»: радянський політичний анекдот

Наукова інтерпретація феномену анекдотів. Радянський політичний анекдот. Пародія як форма висміювання тоталітарної ідеології. КДБ та місце анекдота у системі потенційних загроз радянському ладу. Активізація жанру політичних анекдотів у період «перебудови».

Амбівалентний характер політичних анекдотів радянської доби в системі ідеологічної політики. Контркультурна функція анекдотів.

Радянське кіно: соцреалізм і українські образи

Ступінь впливу радянського кіно на формування свідомості та успішність проекту з індоктринації «радянської людини» в Україні. Формування національної ідентичності засобами радянського кіно. Дихотомія у сприйнятті вітчизняного і зарубіжного кінематографа. Кореляція між кількістю проведених заходів засобами кіно та їх виховним ефектом. Цензура та поява відеобізнесу в добу «перебудови». Самодіяльні кіноклуби. Інтелектуальне кіно.

Радянський кінематограф як масштабний культурний, соціальний та ідеологічний проєкт, спрямований на творення ідентичності «нової радянської людини» та простір для колективного відпочинку народних мас. Українське кіно.

Музика як ідеологічний феномен: між пропагандою та повсякденням

Музика як універсальний, витончений і ефективний інструмент впливу на соціум, як спеціальний соціальний поштовх, який викликає певні наслідки політичного характеру: від створення емоційної суспільної атмосфери до сприяння об'єднанню соціальних груп. Музика від елементу повсякденності до потужного ідеологічного та пропагандистського засобу. Музика у радянській історіографії з позицій ключових елементів культури соцреалізму. Місце радянської музики у системі ідеології та культури другої половини ХХ ст. Роль і місце радянської музики і пісні в контексті формування «радянської людини». Вплив пропагандистських пісень на формування свідомості й національної ідентичності та зародження нонконформізму.

Регіональні особливості сприйняття музичної творчості. Взаємодія музики з іншими різновидами культури і мистецтва. Амбівалентний характер впливу радянської культури соцреалізму в музичній сфері на формування національної ідентичності.

Святково-обрядова культура: радянські експерименти VS українська традиція.

Ідеологічний аспект святково-обрядової культури в Україні другої половини ХХ ст. Проблема маніпулювання суспільною свідомістю. Заміщення і витіснення релігійної обрядовості. Виправлення за допомогою святкової культури історичної пам'яті. Протиборство радянської і української національної ідентичності.

Кампанія «за нові обряди». Розробка нової соціалістичної обрядовості. Градація свят. Всенародні (державні), трудові, календарні та побутові свята. Мікс народної символіки і державних елементів – характерна риса більшості нових радянських свят і обрядів. Проблема запровадження нової радянської святково-обрядової культури на селі. Балансування радянського і народного, директивно насадженого і вкоріненого, офіційного і сімейно-особистісного

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Лекція 1	Вступ. «Радянська людина»: історіографічні дискурси та теоретична концептуалізація	2	...	<i>щотижня</i>
Практичне заняття 1	Теоретичні підходи до вивчення «радянської людини»	2		<i>щотижня</i>
Лекція 2	Освіта і виховання як механізми конструювання «радянської людини» в Україні.	2		<i>щотижня</i>
Практичне заняття 2	Вища школа як середовище ідеологічного виховання «нової радянської людини»	2		<i>щотижня</i>
Самостійна робота	Інакомислення молоді як виклик «ідеологічній єдності» радянського суспільства	6		
Лекція 3	Засоби масової інформації в ідеологічній матриці формування суспільної свідомості	2		<i>щотижня</i>
Практичне заняття 3	Українське радіо: трансляція культурних кодів крізь призму радянської ідеології	2		<i>щотижня</i>
Самостійна робота	«Останкінський шприц» і український глядач	8		
Лекція 4	Соціокультурний процес та індоктринація радянської ідентичності	2		<i>щотижня</i>
Практичне заняття 4	«Сміх крізь сльози»: радянський політичний анекдот	2		<i>щотижня</i>
Самостійна робота	Радянські мовні практики: політико-ідеологічні особливості	8		
Лекція 5	Радянське кіно: соцреалізм і українські образи	2		<i>щотижня</i>
Практичне заняття 5	Музика як ідеологічний феномен: між пропагандою та повсякденням	2		<i>щотижня</i>
Самостійна робота	Радянське кіно: соцреалізм і українські образи	8		
Лекція 6	Святково-обрядова культура: радянські експерименти VS українська традиція	2		<i>щотижня</i>
Самостійна робота	Святково-обрядова культура: радянські експерименти VS українська традиція	8		

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	Вид контрольного заходу	Зміст контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Поточний контроль				
Семинарське заняття №1	колоквиум, порівняльний аналіз, ситуаційна задача.	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	12
Семинарське заняття №2	колоквиум, порівняльний аналіз, ситуаційна задача.	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	12
Семинарське заняття №3	колоквиум, порівняльний аналіз, ситуаційна задача.	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	12
Семинарське заняття №4	колоквиум, порівняльний аналіз, ситуаційна задача.	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	12
Семинарське заняття №5	колоквиум, порівняльний аналіз, ситуаційна задача.	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	12
Усього за поточний контроль				60
Підсумковий контроль				
Залік	Теоретичне завдання	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	20
	Практичне завдання	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	20
Усього за підсумковий контроль				40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FХ	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література

1. Каганов Ю. О. Конструювання «радянської людини» (1953–1991): українська версія. Вид 2-ге. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 432 с. іл. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/1331?locale> (дата звернення: 22.08.2024).
2. Турченко Ф., Каганов Ю., Турченко Г. Історія України (1914–1945) : підручник для здобувачів навчального ступеня бакалавра. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 368 с.
3. Бойко О. Д. Новітня історія України 2014–2019. Київ : Альма-матер, 2020. 160 с.
4. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2021. 432 с.
5. Україна в контексті історичного розвитку Європи : підручник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей / С. Ю. Боева, В. Ю. Бузань, А. А. Кізлова та ін.; за ред. С. О. Костишевої. Електронні текстові дані (1 файл: 10,57 Мбайт). Київ : Арт Економі, 2021. 306 с. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/925519/mod_resource/content/2/Pidr_WEBsh.pdf (дата звернення: 22.08.2024).

Додаткова:

1. Каганов Ю. О. Музика як ідеологічний феномен: радянський контекст і українська версія (друга половина ХХ ст.). Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. Запоріжжя, 2012. Вип. 33. С. 159–164.
2. Косів В. Українська ідентичність у графічному дизайні 1945–1989 років. Київ : Родовід, 2019. 480 с.
3. Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019) / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Академперіодика, 2021. 592 с.
4. Turchenko H., Turchenko F. How the South United Ukraine (the End of the XVIIIth – the Beginning of the XXth centuries). *Skhidnoievropeyskyi istorychnyi visnyk*. 2021. № 21. С. 31–40.
5. Burenkov V., Kaganov Y. The formation of non-formal groups of nomenclature in the USSR during the 1930-ies (on the example of the Soviet party leadership in Dnipropetrovsk region). *EAST EUROPEAN HISTORICAL BULLETIN*. 2020. №14. С. 108–116.
6. Каганов Ю. О. Теоретичні підходи і концептуалізація феномену «радянської людини». *Zaporizhzhia Historical Review*. No. 53. 2019. Vol. 1. С. 177–186.
7. Kahanov Yu. Vision of a «New Soviet Man» in European and American historiography of the second half of the XX century. *Skhidnoievropeyskyi Istorychnyi Visnyk [East European Historical Bulletin]*. 2019. № 11. P. 202–214

Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека Інституту історії України НАН України – URL: [http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=S&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21FMT=brief_elib&S21ALL=\(%3C.%3EIHU%3D!%3C.%3E\)&S21SRW=dp&S21SRD=DOWN&S21STN=1&S21REF=15&S21CNR=10](http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=S&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21FMT=brief_elib&S21ALL=(%3C.%3EIHU%3D!%3C.%3E)&S21SRW=dp&S21SRD=DOWN&S21STN=1&S21REF=15&S21CNR=10):
2. Вир історії. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=tITNMAAZfxo>
3. Історична правда. URL: <https://www.istpravda.com.ua>
4. «Локальна історія». Мультимедійна онлайн-платформа про минуле та сучасне України. URL: <https://localhistory.org.ua>
5. Україна Incognita: Історичний веб-проект. URL: <http://incognita.day.kyiv.ua/>
6. Україна модерна: міжнародний інтелектуальний часопис. URL: <http://uamoderna.com/>

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
КУЛЬТУРА В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ «РАДЯНСЬКОЇ ЛЮДИНИ»

7. Український воєнно-історичний портал. URL: <http://www.milua.org/>
8. Читиво: електронна бібліотека. URL: <http://chtyvo.org.ua>
9. Historical content. URL: <https://historiana.eu>
10. Historians. URL: <http://www.historians.in.ua>
11. Zaporizhzhia Historical Review. URL: <https://istznu.org/index.php/journal>.

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування усіх занять є обов'язковим. Відпрацювання пропущених занять – надсилання одного з питань лекції/семінару на пошту викладача.

Політика академічної доброчесності

Перевірка на академічну доброчесність буде здійснюватися програмним забезпеченням, наданим ЗНУ. У разі виявлення академічного плагіату студент зобов'язаний написати доповідну записку на ім'я завідувача кафедри з поясненням причин вчинення такого проступку; робота студента повертається на повторне виконання; студент направляє на курс з академічної доброчесності.

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти

Результати, отримані здобувачем за рахунок неформальної/інформальної освіти з історії України враховуються в межах кількості кредитів/годин неформальної/інформальної освіти.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2024-2025 н. р. доступний за адресою:
<https://tinyurl.com/yckze4jd>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds571a>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини**

Вадимівни (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ

Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**

Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua

Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):

<https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ:
<https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ):
<http://sites.znu.edu.ua/confucius>